

20.5.2026

Eduskunnan hallintovaliokunta

Asia: HE 74/2026 vp**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi**

Elinvoimakeskuksen asiantuntijalausunto

Uudenmaan elinvoimakeskus kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnan hallintovaliokunnalle.

Uudenmaan elinvoimakeskus katsoo, että esityksen tavoitteet ovat osin perusteltuja ja kannatettavia, mutta niiden toteutuminen edellyttää riittäviä resursseja sekä kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa kotoutumiseen. Erityistä huomiota tulee kiinnittää rahoituksen riittävyteen, palvelujen yhdenvertaiseen saatavuuteen sekä kaikkien kohderyhmien huomioimiseen. Lisäksi on varmistettava, että vastaanottavan yhteiskunnan ja monialaisen yhteistyön merkitys tunnistetaan jatkossakin keskeiseksi osaksi kotoutumisen edistämistä. Uudenmaan elinvoimakeskus korostaa, että onnistunut kotoutuminen on koko yhteiskunnan kannalta keskeinen tavoite, joka edellyttää johdonmukaista, pitkäjänteistä ja riittävästi resursoitua työskentelyä monialaisesti. Uudenmaan Elinvoimakeskus pitää myönteisenä sitä, että jatkovalmistelussa on otettu huomioon jo lausuntopalautteessa esiin nostettuja ehdotuksia korvausten siirtymäsäännöksestä sekä elinvoimakeskusten välisestä tiedonvaihdesta.

Uudenmaan elinvoimakeskus haluaa esittää huolensa siitä, että on myös vaarana, että tässä esityksessä sekä esityksessä laeiksi yleistukilain, kotoutumisen edistämisestä annetuista lain ja sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamiseksi (VN/7747/2024) esitetyt muutokset lakeihin maahan muuttaneiden velvoittavuuden lisäämiseksi lisäävät hallintotaakkaa sekä aiheuttavat lisäkustannuksia hallitusohjelmaan kirjatun norminpurkuperiaatteen ja säästötavoitteiden vastaisesti.

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Uudenmaan elinvoimakeskus kannattaa lukutaitoa edistävien koulutusten siirtämistä työvoimakoulutusten piiriin. Muutoksella voidaan edistää palveluiden laatua ja yhdenmukaisuutta sekä kytkeä koulutus entistä tiiviimmin osaksi muuta kotoutumisen palvelukokonaisuutta. Lisäksi myönteistä on, että palvelut lakiin on nyt kirjattu kuntien ja työllisyysalueiden velvollisuus järjestää kotoutumiskoulutusta viipymättä. Muutoksen toteutuminen edellyttää kuitenkin riittäviä resursseja ja osaavaa henkilöstöä työvoimaviranomaisille. Ilman näitä edellytyksiä on riski, että koulutusten saatavuus ja laatu heikkenevät.

Elinvoimakeskus pitää tärkeänä kotoutumiskoulutusten joustavuuden lisäämistä, jotta ne voivat paremmin vastata yksilöllisiin tarpeisiin ja tukea työelämälähtöistä kielen oppimista. Joustavat ja räätälöidyt ratkaisut edellyttävät kuitenkin tiivistä yhteistyötä työllisyysalueiden välillä sekä riittäviä resursseja palvelujen hankintaan ja toteutukseen. Nyt esitetyt merkittävät rahoitusleikkaukset yhdistettynä toimijoille osoitettuihin lisävastuisiin muodostavat riskin sille, että esityksessä tavoitellut kehittämistoimenpiteet eivät käytännössä toteudu.

Uudenmaan elinvoimakeskus haluaa tuoda myös esiin, että henkilön kotoutumisaika tulisi sitoa palveluiden tosiasialliseen saatavuuteen. Koska kotoutumisaikaa on lyhennetty, on tärkeää, että

20.5.2026

maahan tulleella on mahdollisuus käyttää olemassa olevia kotoutumispalveluita täysipainoisesti koko kotoutumisajan. Palveluiden toteutumisesta tulee näin ollen huolehtia riittävin resurssein.

Elinvoimakeskus haluaa myös kiinnittää huomiota alueellisiin eroihin palvelutasossa. Mikäli palvelujen saatavuus ja laatu vaihtelevat merkittävästi erikokoisissa kunnissa, on vaarana, että muuttoliike suurille kaupunkialueille, erityisesti pääkaupunkiseudulle, voimistuu kotoutumismahdollisuuksien perässä.

Kotoutumisen painopiste ja kohderyhmät

Uudenmaan elinvoimakeskus pitää huolestuttavana, että lakiesitys korostaa kotoutumista ensisijaisesti työllistymisen ja kielitaidon näkökulmasta. Nämä ovat keskeisiä tekijöitä, mutta esityksessä jäävät vähemmälle huomiolle useat ryhmät, kuten työkyvyttömät, ikääntyneet, työvoiman ulkopuolella olevat sekä työ- ja opiskeluperusteisesti maahan muuttaneet. Elinvoimakeskus katsoo, että kotoutumisen edistämisen tulee koskea kaikkia Suomeen muuttaneita ja että lainsäädännössä tulee turvata yhdenvertaiset mahdollisuudet kotoutumiseen. Kotoutuminen on pitkäjänteinen prosessi, jossa yksilölliset lähtökohdat ja elämäntilanteet vaihtelevat merkittävästi. Palvelujärjestelmän tulee vastata tähän moninaisuuteen.

Kotoutumisen rahoitus

Rahoitusjärjestelmän yksinkertaistaminen on sinänsä perusteltu tavoite, mutta siirtyminen yleiskatteelliseen rahoitukseen sisältää myös riskin siitä, ettei korvaukset ohjautu samalla tavalla palveluihin kuten korvamerkityt korvaukset. Elinvoimakeskus katsoo, että tällainen muutos saattaa johtaa tilanteeseen, jossa kotoutumiseen osoitettuja varoja kohdennetaan muihin tarkoituksiin kuntien ja hyvinvointialueiden heikon taloudellisen tilanteen vuoksi.

Samanaikaiset rahoitusleikkaukset heikentävät kotoutumispalvelujen toteuttamisedellytyksiä ja voivat vaikuttaa kielteisesti sekä työllistymiseen että kotoutumisen etenemiseen. Pitkällä aikavälillä tällä voi olla merkittäviä kielteisiä vaikutuksia yhteiskunnalle, mukaan lukien heikentynyt työllisyys ja lisääntyneet kustannukset.

Elinvoimakeskus korostaa myös monialaisen yhteistyön merkitystä kotoutumisessa. Rahoituksen leikkaaminen tästä yhteistyöstä voi vaarantaa viime vuosina kehitetyt vaikuttavat toimintamallit, kuten osaamiskeskustoiminnan, sekä heikentää yhteistyötä hyvinvointialueiden ja järjestöjen kanssa.

Toteutuneiden kustannusten korvaaminen ja siirtymäsäännökset

Uudenmaan elinvoimakeskus ei ottanut aiemmassa lausunnossa kantaa kotoutumislain mukaiseen henkilöpiiriin, mutta haluaa nostaa sen esiin tässä lausunnossa. Käytännön ratkaisutyössä on noussut esille ongelmallinen lain tulkinta kotoutumislain 2§:n 5. momentin mukaisten Suomessa syntyneiden lasten osalta, joka vaatii täsmennystä. Kotoutumislain 2§:n 5. momentissa tarkoitettu Suomessa syntynyt lapsi saa heti kotikuntamerkinnän, mutta oleskelulupa tulee viipeellä. Korvausten saamiseksi hakijalta edellytetään kotikunnan lisäksi oleskelupa, mutta Uudenmaan elinvoimakeskus katsoo, että 2§:n 5. momentissa tarkoitettua Suomessa syntyneen lapsen kotikuntamerkintä on riittävä peruste 65§ mukaisten kustannusten korvaamiseen hyvinvointialueelle ja kunnalle. Myös korvausajan pituus tulisi selkeämmin määritellä eli seuraako Suomessa syntyneen lapsen korvausajan vanhemman korvausajan vai onko se 10 vuotta ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä toteutuneiden kustannusten osalta.

Uudenmaan elinvoimakeskus suhtautuu kriittisesti esitykseen vastaanottoon varautumisen kustannusten korvaamisen lakkauttamisesta. Jo nyt on ollut havaittavissa kuntien haluttomuutta ottaa

20.5.2026

vastaan kiintiöpakolaisia, mikäli korvaukset poistuisivat. Tämä koskee erityisesti pienempiä kuntia, joiden taloudellinen kantokyky ei välttämättä riitä kattamaan vastaanotosta aiheutuvia kustannuksia ilman valtion korvauksia. Korvauksilla on usein myös määräänsä suurempi symbolinen vaikutus. Pakolaisten vastaanotto Suomessa perustuu kuntien vapaaehtoisuuteen, ja korvausjärjestelmä on keskeinen kannustin osallistumiselle. Tämä tulee vaikeuttamaan Elinvoimakeskuksen neuvotteluja kuntapaikoista.

Mikäli ihmiskaupan kustannusten korvaaminen siirtyy osaksi yleiskatteellista rahoitusta, tulee varmistaa, että palvelut säilyvät laadukkaina ja kohdentuvat tarkoituksenmukaisesti. Elinvoimakeskus katsoo, että rahoituksen kohdentamisessa tulee ottaa huomioon alueelliset erot palvelutarpeessa sekä varmistaa, että järjestelmä kannustaa ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen ja palveluiden järjestämiseen. Nykyinen järjestelmä, jossa kustannukset korvataan toteutuneiden kustannusten perusteella, on tukenut palvelujen kehittämistä, eikä sen keskeisiä vahvuuksia tule heikentää.

Antamamme lausuntopalautteen perusteella hallituksen esitystä on muutettu ja sinne on lisätty siirtymäaika kustannusten korvausten osalta. On myönteistä, että tämä on huomioitu valmistelussa.

Yhteiskunnan vastaanottavuus ja työelämä

Elinvoimakeskus korostaa, että kotoutuminen ei ole yksinomaan yksilön vastuulla, vaan edellyttää vastaanottavaa yhteiskuntaa ja toimivia työmarkkinoita. Tutkimusten perusteella rekrytointisyrjintä on edelleen merkittävä este maahan muuttaneiden työllistymiselle Suomessa. Työelämän vastaanottavuuden vahvistaminen edellyttää pitkäjänteistä työtä työnantajien osaamisen kehittämiseksi sekä monimuotoisten työyhteisöjen johtamisen tukemiseksi. Lisäksi on tärkeää parantaa ulkomailla hankitun osaamisen tunnistamista ja vähentää tilanteita, joissa osaaminen jää hyödyntämättä.

Monialainen yhteistyö ja kolmannen sektorin rooli

Uudenmaan elinvoimakeskus painottaa kolmannen sektorin ja muun monialaisen yhteistyön keskeistä roolia kotoutumisessa. Järjestöt, oppilaitokset ja muut yhteisöt tarjoavat täydentäviä palveluja, jotka tukevat erityisesti arjen kotoutumista, kielen oppimista ja sosiaalisten verkostojen muodostumista. Elinvoimakeskus katsoo, että tämän työn merkitys tulee tunnistaa ja huomioida myös lainsäädännössä, sillä kotoutuminen tapahtuu laajasti viranomaispalvelujen ulkopuolella osana arkea ja yhteisöjä.

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Asian on esitellyt maahanmuuttopäällikkö Minna Tuovinen ja ratkaissut yksikön päällikkö Minna Helenius.

Tämä asiakirja KEHA/7324/2026 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/7324/2026 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Tuovinen Minna 20.05.2026 10:23

Ratkaisija Helenius Minna L 20.05.2026 10:05